

שבועות כז

משה שווערד

1. שו"ת הר"י מיגאש סימן קמח

אם נכנס תחת נשבע לבטל את המצוה היכא דנשבע לבטל מצוה דרבנן כגון נטילת לולב בשאר ימות החג והדלקת נר חנוכה ומקרא מגלה וסעודת פורים ומאי דדמי להו. או נאמר שזה דוקא במצוה הכתובה בתורה בלבד. תשובה מי שנשבע לבטל מצוה מדרבנן הוא בכלל מה שאמרו נשבע לבטל את המצוה לפי שמן התורה מצוה הוא שיקיים מצוה דרבנן כמו שאמרו לענין נר חנוכה היכן צונו רב אויא אמר מלא תסור רב נחמן אמר משאל אביך ויגדך.

2. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תריד

שאלת מי שנשבע לעבור על דברי סופרים כגון לאכול גבינה של גוים הן בכיטול מה שחייב לעשות הן בקיומו הן בעשיית מה שהמוזהר מהם שלא לעשות או לעשות. אם שבועת בטוי חלה עליו אם לאו? **מצינו בו סוגיות חלוקות בתלמוד.** והנה בשלישי של שבועות (דף כ"ג) נראה דשבועת בטוי חלה על כל דברי סופרים וכן בענין משכחת לה בלאו וכן בסוגיות נשבע להרע לעצמו. וכן בריש פרק יום הכפורים (דף ע"ג ב). ובריש נזיר (דף ד') בענין אקדושה ואבדלתא נראה ההפך. וכן מצינו לר"מ ז"ל שהנשבע להתענות בשבת לוקה משום שבועת שוא אף על פי שתענית בשבת מדברי סופרים. וכן במגלת תענית אמרו מי שנשבע להתענות בשבת הרי זו שוא. ואמרת להאריך בזה ואם יש עוד ראיות להביא אותן.

תשובה מי שנשבע לעבור על דברי סופרים הן בכיטולן הן בקיומן ששבועת בטוי חלה עליו כדמוכח ההיא שמעתא דמשכחת לה בלאו והן וההיא דפרק יום הכפורים ע"ג/א דאמרין התם וריש לקיש אמר לא משכחת לה אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן או בסתם ואליבא דר' עקיבא. אבל אותם דריש מסכת נזיר לאו מוכחא מידי וליכא מינה לא סיוע ולא תיובתא. דהת' ה"ק וכי מושבע מהר סיני הוא שהתורה רבתו לאסור? וכי אתיא אורייתא לרבנות מדרבנן! וזו היא הגירסא הנכונה והכי גריס רבינו תם ור"מ ז"ל וכמדומה שהיא מוכרחת. ומה שכתבת שכתב רבינו משה במז"ל שהנשבע להתענות בשבת לוקה משום שבועת שוא. ומשמע לן מדבריו שהוא ז"ל סבור שאין שבועה חלה על כיטול דברי סופרים שהרי תענית בשבת מדברי סופרים. אפשר לומר שהוא סבור שאסור להתענות דאורייתא מדאמרין בברכות אלא מעתה שבתות וימים טובים דעל כרחן אכיל הכי נמי. אלמא בשבתות צריך לאכול פת מדאורייתא דומיא דימים טובים דהיינו ראשון של פסח דכתב ביה בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה. וכן ליל ראשון של סכות דגמר' חמשה עשר /חמשה/ עשר מחג המצות. וההיא דמגלת /דמגילת/ תענית נמי אפשר דמהאי טעמא הוי. דסבירא ליה כמאן דאמר בעירובין אסור להתענות מפני שלא יכנס בשבת כשהוא מעונה.

3. שו"ע יורה דעה - סימן רלט

(ו) **הנשבע על דבר מצוה דרבנן, כגון שלא להדליק נר של חנוכה או שלא לקרוא המגילה, השבועה חלה. וכן אם נשבע לקיים מצוה דרבנן, חייב משום שבועה אם מבטלה. והוא הדין לדבר שהוא מדרש חכמים שאינו מפורש בתורה. במה דברים אמורים, בנשבע שלא לעשות מצוה דרבנן, או לעשות, אבל אם נשבע לעבור על מצות לא תעשה, אפילו היא דרבנן, לא חלה עליו שבועה:**

4. שפתי כהן על יורה דעה - סימן רלט

(כ) אבל אם נשבע לעבור על מצות דרבנן כו'. תמיה לי דלעיל סימן רל"ח ס"ד פסק כרמב"ם דנשבע לאכול פחות מכזית נבלה חייב בשבועה אף על גב דחצי שיעור אסור מן התורה כיון שאין לוקין עליו מה"ת וכאן פסק דאפילו באיסור דרבנן לא חלה השבועה ואפשר ר"ל דאין השבועה חלה שיעבור עליה אלא יש להתירה וכן בסימן רל"ח ר"ל חייב על השבועה לענין שצריך התרה עוד יש לומר כמ"ש בתשובת מהר"ל נ' חביב סימן ק"ג לדעת הר"ן דדבר דרבנן חמיר טפי מחצי שיעור שאסור מן התורה דכשהוא אסור מן התורה הוי מרבויה דכל דוקא וליכא לאו מיוחד לאיסורו וכל שאין איסורו מפורש חל עליו שבועה (כמו דבר שהוא מה"ת שאינו אלא מדרש חכמים ואינו מפורש בתורה) מה שאין כן כשהוא אסור מדרבנן דאיכא לאו דלא תסור ועוד דדבר שהוא מדרבנן איכא למימר העמידו דבריהם כשל תורה עכ"ד. ולענין דינא בתשובת נ' חביב שם האריך וכן בתשו' מבי"ט ח"ב סימן נ"א ומהרש"ל והב"ח פסקו **דנשבע לעבור עבירה דרבנן דאף על גב ד"א דהשבועה חלה לענין קרבן ומלקות מכל מקום כופין אותו שישאל על שבועתו ולא יעבור** וכ"כ העט"ז ומשמע דאפילו נשבע בכולל דברים המותרים עם דברים האסורים לא יעבור אלא יתיר שבועתו וכן מבואר בתשו' הר"ן גבי כלל הקרן והרבית ועמ"ש מהרש"ל על דברי הטור בשם הרא"ש וז"ל ואין שאר רבותינו מסכימים לזה אלא כופין אותו שישאל על נדרו וכן עיקר עכ"ל ומביאו הב"ח במסקנתו נראה מבואר דאפילו בנשבע לבטל מצוה דרבנן כופין אותו ואע"פ שלא ידעתי מאן רבותינו גם מפשט דברי כל הפוסקים וכן לעיל סימן רט"ו לא נראה כן מ"מ יש להחמיר ועי"ל דהא לא מיירי אלא מעיקר הדין **אבל ודאי דראוי לכופו שישאל על נדרו:**

5. ר"ן מסכת נדרים דף ח עמוד א

והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא הא קמ"ל וכו' - מסתברא לי דהכי פירושא דמעיקרא קס"ד דרב גידל אתא לאשמועינן ששבועה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות ומוכח לה מדכתיב נשבעתי ואקיימה ומש"ה פריך והלא מושבע ועומד הוא דהא מוכיחין בפרק שבועות שתיים בתרא (שבועות כז) דהא דכתיב להרע או להיטיב בדבר הרשות כתיב קרא ולא בדבר מצוה וכי תימא ה"מ לקרבן דלהרע או להיטיב גבי קרבן כתיבא אבל כל יחל איכא אפילו בדבר מצוה אם כן מאי נשבעתי ואקיימה הכי הוה ליה למימר **דנהי דאמעייטא מצוה מקרבן לא אמעיטא מבבל יחל** כדחזינן התם בפרק שבועות שתיים בתרא (שם כה) **דמילתא דליתא בלאו והן אי נמי בלהבא דאמעייטא מקרבן מלהרע או להיטיב ולא אמעיטא ממלקות** ולהא לא צריך קרא א"כ מאי קאמר שנאמר נשבעתי ואקיימה ומתריצין אלא הא קמ"ל דשרי ליה לזרוזי נפשיה כלומר ודאי לא איצטריך האי קרא לומר שהיא חלה לגבי כל יחל אלא ה"ק מנין שדבר הגון הוא להשבע לקיים את המצוה ואפי' כשרים שנמנעין משבועה נשבעין הן בכך שנאמר נשבעתי ואקיימה כלומר שהרי דוד היה עושה כן.

6. שו"ת הרישב"א סימן קעח

... שאלת על יבם שנשבע לחלוץ ליבמתו ליום ידוע אם כופין אותו לחלוץ לקיים שבועתו. תשובה הא ודאי למאן דסבר מרבנן ז"ל דחליצה מעושת /מעושה/ שלא כדין פסולה ואפי' למאן דאמ' מצות חליצה קודמת אף לזה אין כופין עיין מחלוקת הראשונים בזה בטור וב"י אה"ע שם. כי אע"ף שעל השבועה אתה בא לכופו [כיון] שמחמת אותה

כפיה חולץ הוא, אותה חליצה מעושת היא ממילא, ולדידי הכין סבירא לי דאין כופין אלא באותן שכופין להוציא בגט כמוכה שחין ודכותיה וכדמשמע בפ' מצות חליצה +יבמות קו, א שהושוו גט וחליצה בענין [זה]. ומה שאמרת שיש לו אשה ובנים מ"מ אינו מאותן שכופין, אלא דכל שיש יבם אחר שאין לו אשה בו המצוה יותר ובו משיאין עצה ומבקשין ואע"ף שאינו גדול לדעת מורי הרא"ה ז"ל, אבל לכופו בכך לא מצינן. ומ"מ זה שלא קיים שבועתו מעצמו עונשין אותו על עבריינותו [על השבועה או מדין שבועת בטוי או מדין שבועת שוא ממה נפשך, דאם תמצא לומר שזה נשבע לקיים את המצוה הוא למאן דאמ' מצות חליצה קודמת מ"מ הא קי"ל שנשבעין לקיים את המצוה ושבועה חלה כדאי' בפ"ק דנדרים דף ה, א. אלא שאין עליו קרבן ממיעוטא דקרא כדאי' בשבועות דף כז, א. ...

7. קצות החושן סימן עג: ה

אמנם נראה דברי חזוה התנופה נכונים, דודאי חייל שבועה בקיום המצוה ודוקא לבטל המצוה אינו חל אבל חל בקיומו. וכ"כ בעל המאור בסוף פרק שבועות שתיים (שבועות יב, ב בדפי הרי"ף) וז"ל, והנשבע לקיים מצות עשה השבועה והנדר חלין עליו למלקות אבל לא לקרבן לפי שאינה בלאו והן ע"ש. ואע"ג דהרמב"ן שם (יג, ב בדפי הרי"ף) חולק וסבירא ליה דאינו חל לא לקרבן ולא למלקות, הנה מדברי הר"ן משמע דסבירא ליה כדעת בעל המאור, ע"ש בנדרים פ"ק דף ח' (ע"א ד"ה והלא) גבי נשבעין לקיים המצוה ע"ש שכתב נהי דמיעטה מקרבן מלהרע או להיטיב (ויקרא ה, ד. שבועות כז, א), ממלקות לא מיעטה. ועוד נראה דאפילו להרמב"ן דסבירא ליה דגם ממלקות אימעט משום דאינו בלאו והן, מודה דאיסורא מיהא איכא בעובר על השבועה, דאי ליכא שום איסור שבועה לקיים המצוה איך אמר דוד (תהלים קיט, קו) נשבעתי ואקיימה ומזה אמרו בש"ס (נדרים שם) דנשבעים לקיים המצוה כדי לזרוזי נפשיה, ומאי זירוז אית בשבועה כיון דהשבועה לא תוסיף כחה כלל, על כרחך צ"ל דאיסור שבועה מיהא איכא אלא דאימעט ממלקות לדעת הרמב"ן מלהרע או להיטיב ואינו בלאו והן. וכן משמע מדברי הטור יו"ד סימן רל"ו (קסב, ע"ב) ז"ל, ויש דברים שאפילו אם שיקר בשבועתו אינו חייב קרבן, כגון שנשבע לקיים את המצוה ולא קיים או נשבע להרע לפלוני כגון להכותו וכו' וכיוצא, והוה שוא, אבל עבירה איתא בכל דבר שישקר בשבועתו עכ"ל וע"ש. הרי מבואר דגם בנשבע לקיים המצוה עבירה איכא כשמשקר. וא"כ דברי חזוה התנופה ברורין ואין הרא"ה שחולק בה, דהרא"ה ש"מירי בביטולה וחזוה התנופה מירי בקיומה, ואין תימה אם חזוה התנופה סובר כשיטת בעל המאור והר"ן, ובפרט דאיסורא איכא לכולי עלמא וכמ"ש. ומן התימה על המאספ הגדול אשר עיניו משוטטות בכל הפוסקים ולא הביא דברי בעל המאור והר"ן, ועוד דאיסורא ודאי איכא וזה ברור:

8. המאירי על מסכת שבועות דף כז/א

ולקצת מפרשי' כמו שביארנו למעלה נשבע להרע לעצמו אפי' אמ' שיחבול בעצמו אף על פי שאסור לו הואיל ואין כאן איסור תורה להדיא שבועה חלה עליו ואם לא הרע חייב קרבן שבועת בטוי

9. ריטב"א על מסכת שבועות דף כז/ב

גמרא אא"א בדבר הרשות וכו' אא"ב בדבר מצוה כתיב מאי קא ממעט פיל' דליכא לפרושי דמיעט מידי דליתיה בלאו והן או דליתיה בלהבא בפלוגתא דרב ושמאל דההיא מגופיה נפקא בלא טעמא דמיעט וכדפי' לעיל:

10. ריטב"א על מסכת שבועות דף כז/ב

וק"ל לכולהו נוסחי אמאי לא קתני הכא והשני' שבועה שוא וכדקתני לקמן שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנא השנית שבועת שוא דהתם נמי אי איתשיל אקמייתא שניה חלה עליו ואסור לאוכלה וי"ל דבשלמא התם ששבועה האחרונה הפך הראשונה ואין לו לקיימה כל שלא נשאל על הראשונה ראוי לקרותה מעתה שבועת שוא אבל הכא שהשבועה הב' קיום הוא לראשונה ועל קושטא אישתבע לה אלא שכבר מושבע עליה אין ראוי לקרותה שבועת שוא כיון דאיתא היכא דנשאל על הראשונה וזה נ"ל ברור:

11. ספר ר"י מיגאש על שבועות דף כז/ב

מתניתין, שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שוא אוכלנה ואכלה, אינו חייב אלא אחד. פירוש, לפי שכיון שנשבע שלא יאכל אותה נעשית אסורה עליו, והוה ליה כאילו מושבע עליה מהר סיני, ולפיכך אינו חייב אלא אחת שהיא השבועה הראשונה, אבל על השבועה השניה לא מחייב שאין שבועה חלה על שבועה, והאי שבועה שניה דאמרין דלא מחייב עליה, לא תימא דמשום שבועת ביטוי הוא דלא מחייב עליה, אבל משום שבועת שוא מחייב עליה, אלא אפילו משום שבועת שוא נמי לא מחייב עליה, דכי אמרינן דמחייב משום שבועת שוא, הני מילי היכא דאשתבע למשרי איסורא, כגון דאמר שבועה שלא אוכל והדר אמר שבועה שאוכל, אי נמי שבועה שאוכל והדר אמר שבועה שלא אוכל, והוא הדין נמי היכא דאשתבע לבטולי מצוה דהויא לה שבועתו למיעבד איסורא, אבל היכא דאשתבע למיסר אנפשיה דבר איסור, אי נמי לקיומי דבר מצוה, כיון דלאחזוקי ההוא מידי הוא דקא משתבע, ולא למיעבר עליה לא מחייב עליה משום שבועת שוא:

12. שפתי כהן על יורה דעה - סימן רלח

(יב) אבל אסור אפילו בכל שהוא... דדעת הטור דאף בנשבע שלא לאכול פחות מכזית נבילה לא חיילה השבועה כיון דאיכא איסורא בחצי שיעור א"כ אם איתא דנשבע שלא יאכלנה איכא איסורא בחצי שיעור אמאי באמר אח"כ שבועה שלא אוכל ככר זה חלה השניה וצ"ע:

13. ריטב"א על מסכת שבועות דף כז/ב

טעמא דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אוכלה וכולי עד כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו כיון שאכל ממנה כזית חייב. פ"י דהכי משמע לישנא שלא אוכל שיעור אכילה מככר זו ולא נקט ככר זו אלא למישרי נפשיה באחרוני וכן הלכתא. ולענין הנשבע שבוע' שאוכל ככר זו י"א דפטר נפשיה בכזית דומיא דשלא אוכל דהכי נמי משמע שיאכל שיעור אכילה מככר ומורי הרא"ה ז"ל היה אומר בשם רבותיו דלא פטר נפשיה עד דאכיל את (נפשיה) [כולי] דבלא אוכל דאתי למיסר נפשיה שריא מיעוטא בתר מיעוטא דאסר נפשיה אף בכזית אבל באוכל דאתי לחיובי' נפשי' שרי רבויי דבעי לחיובי' נפשי' באכילת כל הככר ולא עוד אלא דאפילו בשבועה שלא אוכל כתיבא שבועה בכל הככר דהא מחויב על כל

כזית וכזית שבת וכדאמרין לקמן מגו דמהנייא שאלה לזכית בתרא מהנייא נמי לזכית קמא אלמא בכל כזית וכזית שבה אסר נפשיה ואי תימא כי אמר שבועה שלא אוכל ככר זו כתיבא שבועה בכולה ונתחייב לאוכלה כולה א"כ ליכא הפרשה בין שבוע' שאוכלנה דבין כזו ובין כזו חייב לאוכלה. או אפשר שאמר שאוכלנה לא חייב עצמו בכולה אלא היכא דאיתא לכולה קמיה ואם איבד מקצתה פטור מאכילת הנשאר וכשנשבע שאוכל ככר זו נתחייב בכולה היכא דאיתא או במאי דאישתאיר מינה דומיא דשלא אוכל דאיתא כזית ממנה וכן בכל כזית וכזית וכן נראה עיקר וכן היה אומר מורי הרב ז"ל נשבע לפרוע לחבירו סך ידוע ואינו יכול לפרוע ויכול לפרוע מקצת דעל כוליה ועל מקצתי' משתבע כיון דאיכא הנאה במקצתיה ולאפוקי נשבע ללכת במקום מסויים שאם אינו יכול להגיע שם אין לו ללכת למקום שיכול דהא ליכא הנאה באותו מקצת וכן כל כיוצא בזה.

14. רמב"ם הלכות שבועות פרק ד הלכה ט

שבועה שלא אוכל ככר זו או שלא אוכל אותה כיון שאכל ממנה כזית חייב, שבועה שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל את כולה, אמר שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת. השגת הראב"ד: שבועה שלא אוכל ככר זו או שלא אוכל אותו וכו'. א"א תמה אני מה בין שלא אוכל אותו לשלא אוכלנה וכי יש הפרש בין לשון זכר ללשון נקבה אלא שההפרש בין שאמר ככר זו שלא אוכלנה שכזית מן הככר נקרא ככר אבל שלא אוכלנה משמע על כולה ולא על כזית.

15. כסף משנה הלכות שבועות פרק ד

וזהו שכתב א"א תמה אני מה בין שלא אוכל אותו לשלא אוכלנה וכו'. תחלה אומר שמה שחשד הראב"ד לרבינו שטעם חילוק הדין מפני שיש חילוק בין לשון זכר ללשון נקבה תמה אני איך חשדו שאמר דבר שאין בו טעם. אבל טעם רבינו כתב בספר הבתים שהוא שאם אמר שלא אוכל אותו או שלא אוכל אותה הואיל והזכיר אכילה בפני עצמה בלא כינוי כשחזר ואמר אותו או אותה הרי הוא כאילו אמר האכילה שאסרתי עלי מאותו ככר ואכילה בכזית לפיכך אם אכל ממנה כזית חייב אבל כשאמר שלא אוכלנה הרי הוא כאילו הזכיר ופירש אכילה על כל הככר וכן דעת הרב נ' מיגאש ע"כ. ודומה לזה חילק ה"ה פכ"א ממכירה בשם המפרשים וכ"כ הריטב"א ז"ל שבועה שלא אוכל ככר זו כיון שאכל ממנה כזית חייב פירוש דהכי משמע שלא אוכל שיעור אכילה מככר זו ולא נקט ככר זו אלא למישרי נפשיה באחרוני עכ"ל:

16. שו"ת הרשב"א חלק ה סימן ריח

...גם זה נ"ל ברור, שההקם נעקר לגמרי למפרע, שלשון חכמים מרפא, וכל שהוא נעשה ע"י חכם נעקר, וכאלו אינו. דאל"כ, היאך חוזר ומפר, והלא נתקיים הנדר מעיקרו, וקיימו עומד במקומו. ואין היתר זה עוקר, אלא גוזז, כעין הפרת הבעל. וא"כ היאך הוא מפר, וכבר נתקיים? והתורה אמרה: הקים אותו. ועוד, דהרי אמרו שם /נדרים/ (דף ט): וקיים ליכי, ונשאל על הקם ראשון, מהו? ת"ש: דאמר רבא: נשאל על הראשונה, שניה חלה עליו. פ"י דתנן (שם /נדרים/ בדף יח): שבועה שלא אוכל, שבועה שלא אוכל; ואכל, אינו חייב אלא אחת. ואמרין עלה בש"ס. אמר רבא: אם נשאל על הראשונה, ב' חלה עליו. וטעמא דכי מתשיל על הראשונה, הרי היא נעקרת מעיקרא, ולא מקריא שניה שבועה על שבועה. דאילו לא היתה הראשונה נעקרת, לא היה מקום לשניה לחול, שהרי שבועה א' עומדת בפניה בשעתה. ותדע, דאפי' כן, היינו סבורים לחלוק ולומר (בפ' שבועות שתיים בתרא דף כז:), בגמרא, שבועה שלא אוכל ככר זו, שבועה שלא אוכלנה. דהא דרבא ליתא. וכדאמרין התם בש"ס: (אינו) [הא תו] למה לי? הא קמ"ל, חיובא הוא דליכא, הא שבועה מיהא איכא. דאי משכח הוא חיילא, כדרבא דאמר: דאם נשאל על הא', שניה חיילה תחתיה. ואמרין (שם): לימא מסייע ליה, מי שנזר שתי נזירות, ומנה את הראשונה, והפריש קרבן, ואח"כ נשאל על הראשונה, עלתה השניה בראשונה. ודחינן הכי השתא! התם, נזירות מיהא איכא, דהא כי מני לראשונה, בעי מיהדר וממנה לשניה. הכא, בלא [שאלה], שבועה מי איתא כלל! ואפי' את"ל דהלכה כרבא, מ"מ הא שמעינן דליתא, אלא משום דכי מתשיל מיהא, לא חלה ראשונה כלל, ואיתא לשניה ולא לראשונה. אבל אילו איתא לראשונה כלל, וליתא לשניה, אלא מכאן ולהבא, אי אפשר. דהא הוה לה הב' בשעתה, שבועה על שבועה.

17. שפתי כהן על יורה דעה - סימן רלח

(כו) חלה השניה. שהחכם עוקר הנדר מעיקרו וכאילו לא היתה השבועה הראשונה כלל ונמצא שניה חלה למפרע ומשמע דבהפרת הבעל דמיגז גיזו ואינו עוקר הנדר מעיקרו אף שהפר הראשונה אין השניה חלה וכ"כ בתשובת מהר"מ מינ"ץ סימן מ' עיין שם:

18. המאירי על מסכת שבועות דף כז/ב

אף על פי שביארנו בנשבע שלא יאכל ככר זו ואח"כ נשבע פעם אחרת שלא יאכלנה שהראשונה נעשית עליו אסורה וכמושב עליה מהר סיני ואין שבועה שניה חלה עליה מ"מ שבועה שניה שבועה היא אלא שתלויה ועומדת ואם נשאל על השבועה הראשונה הרי זו חלה לאלתר ונעשית אסורה מצד השבועה השניה ולא נדונה לככר זו כאסורה מצד עצמה לגמרי מכח שבועה הראשונה עד שנדון את השבועה השניה כמי שאינה אלא שהיא תלויה ועומדת על הדרך שביארנו ומ"מ כל שלא נשאל על הראשונה אין לו שאלה על השניה שאין מתירין נדר או שבועה שעדין לא חלו ותמהני על גדולי המתבררים שהזכירו בה לשון שאלה והוא שכתבו נשאל בשניה חייב בראשונה לבד:

19. רמב"ם הלכות שבועות פרק ו הלכה יז

שבועה שלא אוכל היום שבועה שלא אוכל היום, או שאמר על ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה, ונשאל על שבועה ראשונה והותרה הרי זה חייב משום שבועה שנייה, וכן אם נשאל על השנייה חייב משום שלישייה, נשאל על השלישית בלבד חייב משום ראשונה ושנייה, נשאל על השנייה חייב משום ראשונה [ושלישית], אם כן מפני מה אמרו אין שבועה חלה על שבועה שאם לא נשאל ואכלה אינו חייב אלא אחת כמו שבארנו

20. לחם משנה הלכות שבועות פרק ו

נשאל על השלישית וכו'. וא"ת איך יכול לשאול על הג' הא כיון שלא שאל על הראשונה והשנייה עדיין השלישית לא חלה ואין מתירין את הנדר עד שיחול, כבר הקשה זה הרב מהר"ל בן חביב ז"ל בפסקיו ע"ש. והרב"י ז"ל בסימן רכ"ח כתב שם בשם הרמב"ן ז"ל דאין יכולין להתיר השלישית עד שיתירו השנייה ופליג על רבינו ז"ל וכו' מדברי הר"ן ז"ל ע"ש בסוף סי' רכ"ח:

21. רמב"ז הלכות שבועות פרק ו

שבועה שלא אוכל היום וכו'. מכאן יש ללמוד כי מי שנשבע על דבר אחד שבועות הרבה יכולין להתירם כלם ביחד בלשון רבים וכבר הארכתי בזה בתשובה על מעשה שהיה והוכחנו הדבר מכאן והודו החולקין. והטעם דאע"ג דאמרין אין שבועה חלה על שבועה ה"מ לענין שאם עבר עליהן אינו חייב אלא אחת אבל לעולם השבועה מיתלא תליא וקיימא שאם יתיר הראשונה חלה השנייה ומשום הכי יכול לשאול על השלישית תחלה וברור הוא:

22. ספר אבני מילואים ח"ב - שו"ת - סימן יד

בזה יתיישב מאי דקשיא לן בהא דכתב הרמב"ם דאם נשבע שלא לאכול אסור בכל שהו, מהא דאמרין בשבועות (דף כ"ז) אמר רבא נשבע על (בשר) [ככר] ואכלה אם נשתייר הימנה כזית נשאל עליה אכלה כולה אינו נשאל עליה ופריך ה"ד אי דאמר שלא אוכל מזכית קמא עבדי' לאיסורא כו' אי בעית אימא שלא אוכל מגו דמהני לי' שאלה אכזית בתרא אהני נמי אכזית קמא ע"ש. ומשמע דאם לא שייר ממנה כזית אינו נשאל עלי' ואמאי לא חייל שאלה אחזי כזית כיון דחצי שיעור אסור מה"ת ודאי מקרי חל הנדר עדיין שיהיה ראוי לשאלה אע"ג דליכא קרבן ומלקות. ...

עוד אפשר לומר דכיון דחצי שיעור אינו אסור אלא משום דחזי לאצטרופי עם עוד ח"ש אחר לכזית שלם, א"כ זה שנשבע שלא יאכל ככר זה ואכלו ולא נשאר ממנו רק חצי זית תו לית ליה צירוף לאותו חצי שיעור, אלא דלבי מהסס בזה דא"כ ביה"כ סוף היום דליכא שהות אלא לפחות מכשיעור יהי' מותר מן התורה כיון דלא חזי תו לאצטרופי, אלא מחזורתא כדכתיבנא משום דח"ש אינו בתורת נדר אלא איסור הבא ממילא וכמ"ש....

1. ספר השל"ה הקדוש - בעשרה מאמרות - המאמר השני (ה)

רבי אבהו בשם רבי שמואל בר נחמני אומר, למה כתיב כי את אשר ישנו פה עומד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה היום, לפי שהנפשות היו שם, וגוף עדיין לא נברא, ולפיכך לא נאמר בהן עמידה. כל אלו דברי המדרש:

להיות מבואר שאין אדם מוריש לבניו ולזרעו אחריו חובת נדר ושבועת איסור לדורות עולם, באופן שלא יכלו למחות בה כל זמן שלא קבלו עליהם בהגיע לפרקם, אם בהודאה או בשתיקה... והנה אחר שלא ישולם שום עונש לנפש הבן ממעשה האב, איך יתפס בדברו וילכד במאמרו, וכל שכן שימשך זה עד סוף כל הדורות, כמו שיראה מהכתוב שאומר כי את אשר ישנו פה עומד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עומד היום, ובכל מקום שתמצא בפי חכמים ז"ל שכל בר ישראל הוא מושבע ועומד מהר סיני על כל דברי התורה הזאת. אמנם יראה שזה מה שכוונו חכמים ז"ל התרתו במ"ש במאמר שזכרנו ובזולתו, שהיו כל הנפשות העתידות נמצאות במעמד ההוא, והמה קיימו וקבלו עליהם להשלים ולקיים עד סוף כל הדורות:

המאמר השני (י)

אבל עדיין יש במאמרם זה עיון רב, לדעת איך היו הנשמות שם בלי גופות, כי חיבור הנפש והגוף מהכרחיות האדם הנמצא אל המצות הוא ומעצמות מהותו, וכמו שבא בתורה בפירוש אשר יעשה האדם וחי בהם, יראה שאין חובת מעשה המצות נמשכת רק בהיותו אדם, כלומר מחובר מגוף ונפש, ובהפרדם זה מזה אינו אדם, אינו בכלל וחי בהם, כי במתים חפשי, וכמו שאמר החכם באשר הוא סוף כל האדם. ועוד שהרי הוא מבואר שהתורה והמצות חובת הגוף הם, וגופא ודאי בהפקירא ניחא ליה, ומן הדין אין חבין את האדם שלא בפניו, והיה הוא צריך להיות שם לקבל עליו.

המאמר השני (י)

האמנה כי לדעתי אין דבר השבועה הזאת כמו שחשבו רבים, ואין קיום ונצחיות ברית הש"י ואהבתו עם האומה הזאת תלויים בחומריתה, אבל הוא קיום ודיבוק טבעי הכרחי גדול וחזק ממנו, לא ישוער בטולו בשום צד וענין בעולם. והוא מה

שיחייב חק וטבע כל נמצא שלא להפריש בחייו, ומה שיש ברית כרותה לכל בעל חיים שלא יאבד את עצמו, שזה אם ישוער באחד מעיר וברוב הימים להפסד דמיונו יעבור החוק שהוא ויאבד את עצמו, הנה באמת לא ישוער אפשרותו על כל אישי אותו המין, וכמו שאמרו בטלה דעתו אצל דעת כל אדם. וכן ועל זה האופן עצמו, **לא ישוער אפשרות הנזר האומה הזאת מאל-היה ומצוותיו וחקיו בשום פנים, כי הוא חק מוטבע בהם יותר חמור ויותר חזק משבועה:**
המאמר השני (יג)

וכונתו שלא מכח שבועה עמדו הדורות ומקיימין התורה, כי אם מהכרת חיותם שהיא חומרא יתירה מהשבועה, שאז ראו והכירו שאם ישוער להם לצאת מתחת ידו ומשמרתו יתברך, יהיו כולם נכונים להשמיד להרוג ולאבד רגע אחד, ושהפורש ממנו פורש מהחיים כו'. ובאמת דבריו מתוקים, ודברי פי חכם חן במה שממתיק דבריו שהם מביאים את האדם להתעוררות:
המאמר השני (יד)

אמנם בדברי רבותינו ז"ל מבואר שהיתה שבועה ממש שנשבעו בית ישראל, וכדאיתא בנדירים (כה, א) שאמר משה לישראל, לא על דעתכם אני משביע אתכם, אלא על דעת הקדוש ברוך הוא ודעתי. ספר השל"ה הקדוש - בעשרה המאמר השני (טו)
אך מה שמתמיה בעל עקידה, כי איך היו אבותינו יכולין להוריש שבועה לבניהם כו', ואינו מסופק בדברי רז"ל שאמרו שכל הדורות היו שם ונשבעו בעצמם, רק מקשה מאחר שלא היה גופתם שם והמצות הם חובות הגוף. **דעו בני יצ"ו, שכמו שנשמות של כל הדורות היו שם, כך היה שם המרכז והפנימיות של הגופות, ודבר זה הוא ענין דק ואבארהו בשני פנים...**
המאמר השני (יז)

מכל מקום אומר אני שמלת גולם, רומז גם כן על כח הגופניים נרתק הנשמה, שגם זה מתפשט בכל דור ודור בקרב ישראל, על כן ישראל קרוין בעצם אדם. **והנשמות עם הגויות עמדו בהר סיני בשעת קבלת התורה בשבועה ובאלה ובברית, ומאחר ששורש ודקות הגוף הוא בגויה זו, הרי נשבעו כל הדורות בנשמה ובגוף רוחני:**

2. ספר צדקת הצדיק - אות נה

נה) עיקר העבירות באים מחמת השכחה. שהוא בלב כדאיתא במגילה (י"ח.) שאפילו זוכר במח מכל מקום אינו זוכר בלב כי אילו היה באמת זוכר בהרגשת הלב שהשם יתברך צוה על זה לא תעשה כן אי אפשר כלל שהיה עושה רק שהיצר מעלימו מלבן כענין שמנת עבית וגו' (דברים ל"ב ט"ו) תדע שמצות ציצית הוא לזכור על ידו מצוות ה' ואמרו ז"ל (מנחות מ"ד.) במעשה דתלמיד זוכר על ידי הציצית ושם היה מזיד ויודע, רק שעמדו הציצית נגדו שנתחדש לו הזכירה רק מן המוח ללב. ... ולכן אמרו בפרק קמא בנדירים (ח'). נשבעים לקיים המצוות ואף על גב דמושבע ועומד מהר סיני לזרוזי נפשיה ומה זירוזו הוא, אבל הוא כמו שאמרנו:

3. ספר מי השילוח - פרשת בהעלותך

והטהרו מורה שיעשו לעצמם גדרים ויקדשו עצמם אף במותר להם, שהגדר שהאדם עושה לעצמו יועיל לו להצילו מכל דבר רע יותר ממה שאזהרות האיסור מועיל, כדאיתא בגמ' מנין שנשבעין לדבר מצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה כו', והוא שעומד לו אף בשעת הנסיון כדאיתא בגמ' בעידנא דיצ"הר לית מאן דמדכר ליצר טוב כי אז נשכח מאדם כל חומר האיסור שיש בהמעשה כמבואר על פסוק מה בצע, **אך הגדר שהאדם עושה לעצמו לא ישכח ממנו ויעמוד לו אף בשעת הנסיון** כאשר סיפר רב וקדוש אחד בעצמו, שאירע לו נסיון ונסתם ממנו חומר האיסור שבדבר הזה אך זאת זכר שעשה לעצמו גדר שלא יעשה דבר שלא יגיע ממנה נחת רוח להש"י, ואמר אל לבו אף שאין בכאן איסור מ"מ מה נחת רוח יהי' להש"י מהמעשה הזה, ותיכף שנתן זאת אל לבו זכר חומר האיסור שהי' בהמעשה:

4. ספר חסידים - סימן תתשי

כתיב (תהלים קיט קו) נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, אבל בזמן הזה אין נשבעין שמא יעבור, אבל הראשונים אם היו ממיתים אותם לא היו עוברים על שבועתם: